

Asia: VN/10057/2023

Jätelakiopas: yhdyskuntajätehuoltoa ohjaavat säännökset

Luku 2: Mitä on yhdyskuntajäte?

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Yhdyskuntajätteen määritelmässä tulisi käyttää jätedirektiivissä käytettyä termiä kotitalous termin asumisen sijaan. Asuminen-termi on kansallinen kummajainen, joka aiheuttaa epäselvyyksiä sen tulkinnassa. Kotitalous (engl. household) termi EU-tasolla tulkittu käsite, jonka tulkinnassa ei ole epäselvyyttä.

Lain valmisteluvaiheessa asumisen jäte- termiä puolusteltiin sillä, että se on synonyymi kotitaloudelle. Nyt oppaassa olisi hyvä tehdä tätä koskeva täsmennys,

koska asumisen käsitettä voidaan venyttää todella laajasti kattamaan eri tyyppisen toimialat, joissa harjoitetaan majoitustoimintaa.

Luku 3: Vastuu yhdyskuntajätehuollon järjestämisestä

Kunnan perusvastuu

Kunnan vastuulle on määritelty asumisessa sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvät yhdyskuntajätteet. Tässä tulisi tarkentaa, että pakkausjätteet, jotka luetaan myös yhdyskuntajätteiksi, eivät kuulu kunnan vastuulle vaan tuottajan vastuulle. Kunta ainoastaan järjestää niiden kiinteistökohtaisen keräyksen. Tässä asiassa on ilmeistä epäselvyyttä esimerkiksi siitä, mikä taho osoittaa pakkausjätteiden vastaanottopaikan.

Lomakylät on määritelty tilastokeskuksen TOL2008 lomakylät luokitusta eli vähintään 10 lomamökkiä ja 40 vuodepaikkaa. Muuten kyseessä olisi kunnan vastuulle kuuluva toiminta. Tilastokeskuksen

TOL2008 55209 Lomakylät yms. majoitus luokkaan kuuluu myös ”bed and breakfast -yksiköt ilman päivittäistä huoneen siivousta ja petausta”. Tuo tilastokeskuksen luokitus on siis paljon laajempi kuin mitä nyt esitetään. Tällä rajauksella on ilmeisesti tarkoituksella haluttu laajentaa kunnan perusvastuuta myös yritystoiminnan jätteisiin. Selkeintä olisi rajata kunnan vastuulle ainoastaan omaan käyttöön tarkoitettut kiinteistöt, joita omistaja vuokraa myös ulkopuoliselle. Elinkeino toimintaa harjoittavien toimijoiden loma-asuntokiinteistöt, joita vuokrataan ulkopuolisille, tulisi rajata tästä pois.

Kunnan vastuulle kuuluvan kotitalouden rakennus- ja purkujätteen osalta termi suhteellisen pienimuotoinen tulisi muuttaa muotoon pienimuotoinen, joka vastaa jätelain kirjausta. Nyt esitetty muoto laajentaa kyseisen kohdan tulkintaa tarpeettomasti ja aiheuttaa tulkintaepäselvyyksiä.

Kuolinpesien tyhjentämisen ja talkoolavojen osalta ohjeessa esitetty jätehuollon järjestämisvastuun siirtyminen on ristiriidassa jätelain 29 §:n ja 30 §:n kanssa. Niiden mukaan järjestämisvastuu ei siirry pelkälle kuljettajalle.

Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu

Kunnan jätelaitoksella on parhaimmat edellytykset seurata 2000 euron rajan täyttymistä. Tähän osioon tulisi lisätä suositus, siitä että jätelaitos tiedottaisi asiakasta ajoissa ennen tuon 2000 euron rajan käyttämistä ja ohjaisi tämän käyttämään materiaalitoria. Lisäksi olisi hyvä ohjeista, että jos edellisten vuosien perusteella on odotettavissa, että tuo 2000 raja täyttyy kesken vuoden, asiakas tulisi ohjata suoraan materiaalitorin käyttäjäksi. Tällöin välttyttäisiin tilanteilta, joissa asiakas on alkuvuoden TSV-palvelun käyttäjä ja loppuvuoden markkinaehtoisien palvelun käyttäjä.

Valvontaviranomaisen roolia tulisi korostaa alle 2000 euron TSV-sopimukseen liittyvän valvonnan osalta. Materiaalitorin kautta tehtyjä sopimuksia valvoo useampi toimija, mutta alle 2000 euron sopimuksia ei käytännössä valvo kukaan.

Tuottajavastuun rooli yhdyskuntajätehuollossa

Pakkauksissa tuottajilla on laajennettu tuottajanvastuu. Tässä tulisi selkeästi tuoda esille, että pakkaukset eivät kuulu kunnan vastuulle. Kunta on pelkästään velvollinen järjestämään niiden kiinteistökohtaisen keräyksen ja kuljetuksen tuottajan vastaanottoon jäteasetuksessa määritellyiltä kiinteistöiltä, joiden alaa on voitu paikallisilla jätehuoltomääräyksillä muuttaa.

Kiinteistön haltijan tai muun jätteen haltijan vastuut

Viittauksessa jäteasetuksen 10 §:ään todetaan, että ne koskevat yhdyskuntajätteen ja siihen rinnastettavaan jätteen. Tähän tulisi lisätä, että niitä on noudatettava soveltuvin osin myös muiden kuin yhdyskuntajätteen ja siihen rinnastettavan jätteen keräyksessä. Tällöin olisi yhtenevä jäteasetuksen kanssa.

Luku 4: Viranomaiset ja kunnan jätelaitos

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Jätelaitoksen tehtäviin välittömästi liittyvistä muista hallinnollisista tehtävistä, joihin ei liity julkisen vallan käyttöä on erikseen mainittu asiakasrekisteri. Tässä kohdassa olisi syytä korostaa, että asiakasrekisteri ei ole sama asia kuin jätteenkuljetusrekisteri, jonka ylläpito on viranomaistehtävä ja kuuluu jätehuoltoviranomaiselle.

Kohdassa 4.4 luetellaan ne toiminnot, joita ei katsota markkinaehtoiseksi. Tällaisiksi toiminnoiksi luetaan esimerkiksi ”kuntayhteistyöyksiköiden sisäinen sidosyksikköpalvelu ja jätelaitosten välisenä yhteistyönä annettu jätehuoltopalvelu (horisontaalinen yhteistyö)”.

Ilmaisu ”kuntayhteistyöyksiköiden sisäinen sidosyksikköpalvelu” jättää epäselväksi sen, mitä tällä oikein on tarkoitettu. Mitä ensinnäkin tarkoitetaan kuntayhteistyöyksiköitä, kuntien välistä vai kunnan sisäistä yhteistyötä? Myös käsite sisäinen sidosyksikköpalvelu on erittäin epäselvä. Tällaisten keksittyjen määritelmien käyttöä tulisi välttää ja pitäytyä määritelmissä ja rajauksissa, jotka löytyvät sääntelystä.

Jätelaitosten välisenä yhteistyönä annettu palvelu on katsottu horisontaaliseksi yhteistyöksi. Tässä olisi hyvä selventää, että horisontaaliselle yhteistyölle on asetettu edellytykset, joiden kaikkien on täyttyvä yhtäaikaaisesti.

Luku 5: Yhdyskuntajätteen erilliskeräys

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Kohdassa 5.2 todetaan, että asetuksella säädetystä erilliskeräysvelvollisuudesta voidaan poiketa kunnan jätehuoltomääräyksillä joko vähimmäisvaatimuksia laajempaan erilliskeräykseen tai toisaalta määräaikaaisesti suppeampaan erilliskeräykseen, jos jätelaissa säädetyt edellytykset täyttyvät

Kunnan jätehuoltomääräyksiä voi erilliskeräyksen osalta antaa määräyksiä vain jätelain 32 §:ssä tarkoitetuissa toiminnoissa syntyvien jätteiden osalta. Tämä tulisi selventää kyseisessä kohdassa.

Sivulla 39 kuvassa erilliskeräyksen vähimmäisvaatimukset on laatikko ”nyt sovellettavat”. Kun ottaa huomioon, että tämä opas ilmestyy korkeintaan kuukautta ennen muutosta, kyseistä kohtaa tulisi muuttaa.

Kohdassa 5.2.1 todetaan, että kunnan on järjestettävä riittävä määrä alueellisia vastaanottopaikkoja kotitalouksien omatoimisissa remontissa syntyvälle jäteasetuksen 26 §:n mukaisesti lajitellulle sekä lajittelemattomalle rakennus- ja purkujätteelle. Kyseinen kirjaus poikkeaa siitä, mitä jätelaissa on

säädetty. Jätelaissa on kirjattu, että kyse on kotitalouksien pienimuotoisessa ja itse tekemässä rakennus- ja purkutoiminnassa syntyvästä jätteestä. Myös tässä olisi suotavaa, että tuota lakiin kirjattua soveltamisalaa ei tarkoituksellisesti laajennettaisi jätelakioppaalla.

Myös kohdassa 5.2.3 tulisi mainita, että kunnan jätehuoltomääräykset erilliskeräyksen osalta voivat koskea vain jätelain 32 §:n mukaisia toimintoja.

Luku 6: Kunnan vastuulle kuuluvan jätteen kuljetuksen järjestäminen

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Kohdassa 6.3 kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen kattavuuden ja luotettavuuden yhdeksi arviointiperusteeksi on esitetty se, onko kaikilla alueilla kuljetuspalvelumarkkinoita eli toimiiko kaikilla alueilla useampia kuljettajia. Edellytys, että joka alueella toimisi useampi kuljettaja ei ole kattavuuden ja luotettavuuden todentamiseksi välttämätön vaatimus. Jos alueella toimii vain yksi kuljetusyritys, se olisi este kiinteistönhaltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle ainoastaan silloin, jos olisi kysymys määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä.

Luku 7: Poikkeukset velvollisuudesta liittyä kunnan järjestämään jätehuoltoon tai kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Kohdassa 7.1 todetaan, että vapautus voidaan myöntää

- jos yhdyskuntajäte muodostaa vain pienen osan toiminnassa syntyvästä muusta jätteestä ja siitä huolehditaan osana kiinteistön muuta jätehuoltoa.
- jos yhdyskuntajäte muodostaa vain vähäisen osan toiminnassa syntyvästä jätteestä ja siitä huolehditaan osana kiinteistön muuta jätehuoltoa; tai jos

jätteen haltija ei saa toimintansa kannalta olennaista, riittävän räätälöityä asiakaspalvelua kunnan jätelaitokselta (esim. poikkeukselliseen vuorokauden aikaan tai viikonloppuna tapahtuvat jäteastioiden tyhjennykset, tarpeen mukaan tilattavat tyhjennykset tai muu kunnallisesta jätehuoltopalvelusta poikkeavat tyhjennysrytmi).

Vaatimus, että yhdyskuntajäte muodostaisi vain pienen osan toiminnasta syntyvästä muusta jätteestä, ei perustu jätelain voimassa olevaan sääntelyyn. Myöskään vaatimus siitä, että yhtenä vapautuksen myöntämisen edellytyksenä olisi se, että kunnan jätelaitokselta ei saisi räätälöityä palvelua, on perusteeton. Molemmat kohdat tulisi poistaa lakiin perustumattomina ja turhaa sekaannusta aiheuttavina.

Jätelakia muutettiin lailla 445/2018 ja siinä yhteydessä 42 §:n edellytyksen myöntämisen perusteita lievennettiin aiemmasta. Kyseisen lakimuutoksen esitöiden mukaan (HE 195/2017 vp) ”. Jätteen

haltijan järjestämän jätehuollon tulisi edelleen olla kokonaisuutena arvioiden perusteltua kiinteistön jätehuollon järjestämiseksi. Jatkossa kuitenkin riittäisi, että jätteen haltijan järjestämä jätehuolto johtaa etusijajärjestyksen kannalta vähintään yhtä hyvään lopputulokseen kuin jos kunta järjestäisi jätehuollon, kun nykyisin edellytyksenä on etusijajärjestyksen kannalta parempi lopputulos.”

Käytännössä siis vapautus tulisi myöntää aina kun etusijajärjestyksen kannalta lopputulos on vähintään sama kuin kunnan järjestämässä jätehuollossa. Myös tässä olisi toivottavaa, että edellytyksiä ei nyt tehdyillä kirjauksilla kiristettäisi siitä, mitä lakiin on kirjattu.

Luku 8: Jätehuoltopalvelujen laatuvaatimukset ja palvelujen hankinta

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Kohtaan 8.1.2 olisi hyvä lisätä maininta, että jätteenkuljetusrekisteriin kuuluvat yritykset voi tarkistaa Suomen Ympäristökeskuksen ylläpitämästä jatehuoltokompassi.fi palvelusta.

Luku 9: Jätehuollon rekisterit ja kirjanpito jätteistä

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Jätteenkuljetusrekisterin osalta on todettu, että rekisteriin liittyvät teknisluonteiset ja hallinnolliset tehtävät eivät ole sellainen julkinen hallintotehtävä, jonka voisi antaa yksityiselle vain lain nojalla.

Tässä olisi epäselvyyksien välttämiseksi tarkennettava, mitä tällaisilla tehtävillä konkreettisesti tarkoitetaan.

Raportointivaatimusten osalta todetaan, että jätteen kuljettajan tulee raportoida tiedot toimialueensa jätehuoltoviranomaisen erikseen tai jätehuoltomääräyksissä antamien määräysten mukaisesti. Lisäksi todetaan, että raportit tulee toimittaa sähköisesti muokattavissa olevassa muodossa.

Raportointivaatimusta olisi tarkennettava siten, että sähköisesti muokattavana muotona riittävää olisi yleisesti käytössä olevalla ohjelmalla tehty raportointi. Lisäksi olisi hyvä tarkentaa, että kunta ei voi vaatia raportointia jollain tietyllä, kunnan käytössä olevalla ohjelmalla, joka ei ole yleisesti käytössä.

Luku 10: Jättemaksut ja kuluttajansuoja

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Kohdassa 10.4 todetaan, että kuntien on huolehdittava siitä, että korvaukset otetaan täysimääräisesti ja materiaaleittain huomioon määrättäessä erilliskerättyä pakkausjätettä koskevia jätemaksuja (jätelain 49 b §).

Tätä kohta ja kohtaa 10.1 tulisi tarkentaa. Pakkausten tuottajat on veloitettu maksamaan kunnille kustannuksia vain sellaisilta asuinkiinteistöiltä, joiden erilliskeräysvelvollisuus on säädetty jäteasetuksessa tai sitä suppeampana kunnallisissa jätehuoltomääräyksissä. Onko siis tarkoitus ohjeista, että kunnat saavat vapaasti kohdista nämä korvaukset kaikkiin jätelain 32 §:n ja 33 §:n perusteella erilliskerättävien pakkausjätteiden ? Tällainen toimintatapa aiheuttaisi esimerkiksi kilpailuneutraliteetin kannalta ongelmia, koska TSV-palvelut voisi hinnoitella todellisia kustannuksia alhaisemmiksi.

Luku 11: Kunnan jätehuoltomääräykset ja neuvonta

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Kohdassa 11.1 todetaan, että tuottajavastuun piiriin kuuluvista jätteistä, siltä osin kuin ne syntyvät kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvissa toiminnoissa (jätelain 32 §), kunta voi antaa jätehuoltomääräyksiä, jotka koskevat esimerkiksi käytöstä poistetun tuotteen keräystä, lajittelua, säilyttämistä sekä kuljetusta tuottajan järjestämään vastaanottoon.

Tämä on mielestämme ristiriidassa jätelain kanssa. Jätelain 32 §:n 3 momentin mukaan ” Kunnan 32 §:n 1 ja 2 momentin mukainen velvollisuus ei koske jätettä, joka toimitetaan 6 tai 7 luvun mukaisesti tuottajan tai jakelijan järjestämään jätehuoltoon.

Tuottajien ja kuntien yhteistoimintaa koskevassa säännöksessä todetaan, että kunta järjestää kiinteistökohtaisen keräyksen ja tuottaja alueellisen vastaanoton. Pakkausjätteet kuuluvat laajennetun tuottajan vastuun alle, eikä kunta voi antaa määräyksiä siitä, mihin tiettyyn tuottajan terminaaliin nämä olisi toimitettava. Jos näin olisi, tämä olisi ongelmallista kilpailuneutraliteetin kannalta, koska jätelaitos voisi ohjata keräämänsä jätteet aina niihin tuottajan terminaaleihin, joita se itse tuottajan kanssa tehtävän sopimuksen perusteella ylläpitää

Muuta lausuttavaa

Voitte kirjoittaa mahdolliset muut kommenttinne olevaan tekstikenttään

Termit kotitalous ja asuinen vuorottelevat tässä oppaassa. Toisessa yhteydessä käytetään termiä kotitalous ja toisessa asuminen, mikä ei ole johdonmukaista ja selkeää. Kotitalous -termiä käytetään EU-säätelyssä, jota tulisi käyttää jatkossa ja pidättäytyä sellaisien kansallisten termien käytöstä, jotka antavat asialle eri merkityksisällön.

Yleensäkin tällaisella ohjeistuksella pitäisi pyrkiä siihen, että pidättäydyttäisiin laajentamasta lainsäädännön sisältöä epäselvällä terminologialla ja ohjeilla.

Mikkonen Jorma
Lassila & Tikanoja Oyj